

POSTANOWIENIE

13 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 13 grudnia 2023 r. w Warszawie
zażalenia M.B. i A.B.

na wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie

z 27 stycznia 2023 r., V Ca 3050/21,

w sprawie z powództwa F. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko M.B. i A.B.

o zapłatę,

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, na skutek apelacji powódki F. sp. z o.o. w W. od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie wydanego w sprawie o zapłatę przeciwko M.B. i A.K., uchylił w całości zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W ocenie Sądu Okręgowego w sprawie doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Powódka dochodziła zapłaty w związku z zawarciem przez nią z pozwanymi umowy najmu. Pozwani nie korzystali ostatecznie z wynajętego lokalu (nr 2) z uwagi na jego wady – zamieszkali jednak w innym lokalu powódki (nr 71) w tym samym budynku. Natura podstawy do korzystania przez pozwanych z lokalu nr 71 (jako wynikającej z umowy najmu lub użyczenia) oraz samo istnienie tej

podstawy były przy tym sporne, podobnie jak wysokość opłat naliczonych pozwanym przez powódkę oraz okres, za jaki miały być one należne. Zdaniem Sądu Okręgowego niepoczynienie przez Sąd pierwszej instancji żadnych ustaleń w tych kwestiach i poprzestanie na stwierdzeniu, że przedstawione przez powódkę faktury nie dowodzą należycie zasadności dochodzonego w sprawie roszczenia, świadczy o nierozpoznaniu istoty sprawy, co uzasadniało wydanie wyroku kasatoryjnego na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Sąd Okręgowy podkreślił przy tym, że w razie uznania, iż lokal nr 71 miał charakter zastępczy względem lokalu nr 2, zasadność roszczenia należałoby ocenić w świetle łączącej strony umowy najmu. Z kolei gdyby lokal ten był przedmiotem użyczenia, to konieczne byłoby ustalenie, czy pozwani zostali zwolnieni także z opłat eksploatacyjnych oraz opłaty za miejsce garażowe. W sprawie konieczne było również ustalenie okresu posiadania lokalu przez pozwanych. Gdyby Sąd drugiej instancji samodzielnie ustalił i ocenił wszystkie te kwestie, to jego rozstrzygnięcie nie stanowiłoby korekty ewentualnych błędów Sądu Rejonowego, lecz byłoby w istocie odniesieniem się po raz pierwszy do wszystkich istotnych dla sprawy kwestii.

Pozwani wnieśli zażalenie na wyrok Sądu Okręgowego, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. Podnieśli, że Sąd pierwszej instancji rozstrzygnął o tym, co było przedmiotem sprawy, i ocenił stanowisko stron, czemu dał wyraz w obszernym uzasadnieniu. Zdaniem pozwanych sporny lokal miał charakter zamienny, co czyniło oddalenie powództwa uzasadnionym w świetle art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego; podkreślili oni również związanie Sądów żądaniem powódki oraz spoczywający na niej ciężar wykazania istotnych dla sprawy faktów.

W odpowiedzi na zażalenie powódka wniosła o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało oddaleniu.

Na wstępie należy przypomnieć, że w postępowaniu wywołanym zażaleniem, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., ocenie podlega jedynie

prawidłowość zakwalifikowania przez sąd drugiej instancji określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ocena ta nie obejmuje natomiast ani merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji co do zastosowania w sprawie prawa materialnego, ani prawidłowości zastosowania tych przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się do kwalifikacji zaistniałej sytuacji procesowej jako realizującej przesłanki wskazane w art. 386 § 4 k.p.c.

Powyższe oznacza, że Sąd Najwyższy kontroluje jedynie, czy rzeczywiście doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, albo czy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, ewentualnie – w związku z art. 386 § 2 k.p.c. – czy w sprawie wystąpiła nieważność postępowania (zob. postanowienie SN z 28 września 2023 r., III CZ 443/22, i przywołane tam orzecznictwo). W konsekwencji nie podlegało obecnie badaniu to, czy powódce przysługiwało dochodzone w sprawie roszczenie, lecz to, czy – wobec poczynionych w sprawie ustaleń i w świetle przyjętych ocen prawnych – Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy. Stanowisko Sądu Okręgowego w tym przedmiocie okazało się przy tym słuszne.

Nie ulega wątpliwości, że to powódkę obarczał ciężar wykazania zasadności zgłoszonego w sprawie roszczenia. W sprawie ustalono jednak, że pozwani korzystali z należącego do niej lokalu. Konieczne było zatem zbadanie, od kiedy i na jakiej podstawie się to odbywało (względnie: że odbywało się to bez podstawy prawnej) i wyciągnięcie z tego odpowiednich wniosków w sferze oceny prawnej. Sąd drugiej instancji trafnie wskazał, że dokonanie przezeń samodzielnych ustaleń i ocen w tych kwestiach sprawiłoby, iż *de facto* sprawa zostałaby rozpoznana tylko w jednej instancji. Nieodpowiedniość oceny Sądu Rejonowego nie polegała bowiem na tym, że jego zapatrywania były błędne, lecz na tym, że poczynione ustalenia faktyczne były dalece niepełne, ze skutkiem braku podstawy rozstrzygnięcia.

Gdyby Sąd Okręgowy sam ustalił i ocenił, na jakiej zasadzie i w jakim okresie pozwani zajmowali lokal nr 71, to pozbawiłby strony prawa do rozpoznania ich sprawy w drugiej instancji. Przyjęty w polskim postępowaniu cywilnym model apelacji pełnej nie oznacza bowiem, że wszystkie istotne dla sprawy kwestie mogą być przedmiotem ustalenia i oceny dopiero na etapie postępowania apelacyjnego,

po zaniechaniu dokonania ich przez Sąd pierwszej instancji. Z tej właśnie przyczyny przewidziana w art. 386 § 4 k.p.c. możliwość uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania istnieje m.in. wówczas, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c., orzeczono jak w sentencji postanowienia.

(R.N.)

[ms]